

УДК 821.133.1-3(09)

ПИСЬМО ПРО СЕБЕ ФІКЦІЙНОГО СУБ'ЄКТА: МОДУС БІОГРАФІЇ НА ПЕРЕТИНІ МЕТОДОЛОГІЙ

Юлія Юхимівна Павленко

pavlenkoyulia1@gmail.com

Кандидат філологічних наук, доцент

Кафедра теорії та історії світової літератури

Київський національний лінгвістичний університет

Вул. Велика Васильківська, 73, 03150, м. Київ, Україна

Анотація. Розглянуто місце письма про Себе героя роману в наукових студіях навколо питань автобіографізму. Проведене дослідження виводить на поверхню репресію частинки „графос” у формулі „авто – біо - графія” та підводить до думки про компенсаторну функцію дослідження практики письма романного героя в цій ситуації. Зміна перспективи аналізу особистісного письма проблематизує питання про метод. Письмо фікційного суб'єкта постає полем зустрічі різних методологій досліджень его - документів, в якому актуалізується роль фігур та метафор.

Ключові слова: письмо про Себе, фікційний суб'єкт, біографія, автобіографія, метод дослідження, художній простір.

У наш час, коли питання пошуків шляхів конструювання ідентичності суб'єкта стоїть особливо гостро, тема біографії виявляється тим плідним ґрунтом, дослідження на якому відповідають антропологічному запиту сучасності. Тема письма про життя, вкладання пережитого у письмову розповідь порушує цілий комплекс питань, що допомагають розглянути навіть класичний роман з нової перспективи. Дослідження семантичного наповнення та функціонального значення біографії як тексту значно розширює і доповнює новими метафоричними пластами аналіз досвіду виписування свого життя героєм художнього твору, оповідь в якому стає саме простором письма. Письмо про Себе фікційного суб'єкта представлене в історії французького роману творами, що входять до першого ряду літератури багатьох епох, та постійно включені в обговорення актуальних питань літературознавства. Проект створення комплексного дослідження письма про Себе фікційного суб'єкта французького роману наштовхується на методологічну поліваріативність, можливість подолання якої криється на шляху перетину провідних методологій аналізу особистісного письма.

Уперше поняття „оповідь про себе” набуло наукового обґрунтування у французькому літературознавстві у праці Ф. Брюнетьєра „Питання критики” (1897 р.). Теоретик літератури запропонував об'єднати різні форми оповіді про себе (спогади, щоденники, мемуари, автобіографії, епістолярій) під терміном особистісної літератури (*litterature personnelle*) [13, с. 435].

Особистісне письмо увійшло в поле французького літературознавства починаючи з 70-х років минулого століття, і відтоді зацікавленість цією проблематикою лише зростає. Як зазначає Лорен Ангард, питання особливостей відношень, взаємодії письма та його суб'єкта – один із головних об'єктів літературної критики [12]. Однією з наріжних проблем дослідження особистісного письма у французькому літературознавстві кінця ХХ ст. стало використання займенника першої особи однини на позначення індивіда, чий стосунки з письмом вимагали пояснення. Завдяки деконструктивістам „Я” (Moi) довгий час вважалось „ненависним” словом. Попри те, сучасний дослідник актуальної теми у прямому смислі в боргу перед ученими тих років, які першими проявили інтерес до особистісного письма саме в такому своєрідному аспекті. На сьогодні питання особистісного письма (до жанрів якого Л. Ангард зараховує, поруч з автобіографією, мемуарами та щоденником, також і сповідь з автофікцією) вже не здається марним чи застарілим. Навпаки, публікації останніх років виявляють риси відродження активних пошуків на цьому шляху, відкривають нові перспективи, які зумовило поєднання двох головних тенденцій, що панували в французькій літературознавчій критиці з приводу особистісного письма.

З одного боку, розгорталися студії навколо ідей Ф. Лежена, який акцентував часову динаміку жанрів особистісного письма: свого роду „передісторією” жанру вважаються всі тексти, написані до „Сповіді” Руссо; з іншого – письмо розглядали у світлі історії суспільного життя, оминаючи увагою суворі часові межі та питання народження жанру, слідом за Ж. Гюсдорфом. Ці різні підходи до одних текстів потребували, так би мовити, місця зустрічі, щоб разом виявити семантику дефініції „письмо про Себе”. Л. Ангард зазначає, що дослідники особистісного письма (починаючи з екзегетів автобіографії в античні часи і до наших днів) не можуть дозволити собі замкнутися в окремій теорії, навпаки – їм доводиться поєднувати різні напрями аналітичних підходів, і головне у цій роботі не забути про живі тексти. Письмо про Себе, на його думку, можна описати в дусі критичного синтезу як місце свідчення,

передачі цінностей життя, саморефлексії та мультиродової рефлексії, інтроспекції, демонстрації зв'язку між автором та читачем, проявлення інтертекстуальності (як заявленої, так і не передбаченої автором), гри у автобіографію, напруги між фікцією та референцією.

Місцем зустрічі двох головних підходів до аналізу особистісного письма можна вважати простір аналітичного дискурсу навколо письма фікційного суб'єкта, оскільки аналіз художнього твору не лише не вимагає стати на бік однієї визначеної теорії (згідно із правилом „Демона теорії” А. Компаньйона), а навпаки – передбачає синтез теоретичних положень.

Увага вітчизняних і російських літературознавців, а також представників аналітичної антропології до теми особистісного письма здебільшого зводиться до дослідження втілення екзистенційної свідомості, що віддзеркалює специфіку ментальності автора, в його творчому методі. Власне, російські науковці самі вказують на дещо звужений підхід у дослідженнях: „аналіз історії питання показує, що інтерес спеціалістів-філологів викликає найбільше змістова сторона репрезентації екзистенційної свідомості у світоглядних домінантах письменників, у тематиці та проблематиці їхніх творів” [10]. Відхід від змістової сторони письма приводить до якісно іншої стратегії дослідження, в якій головне місце відводиться динамічній системі, що включає світогляд автора, його естетику, творчість у широкому розумінні, куди входять разом з художніми текстами також листи, щоденники, публіцистика. Фігура автора як суб'єкта письма залишається домінантою.

Кінець ХХ ст. знаменувався новими підходами до вивчення письма про *Себе*, різноманітність яких мала спільну точку перетину методологій. Як зазначає Ю. Зарецький, нові підходи поставили під сумнів дихотомію правди / вигадки, що попередньо вважалася очевидною [8]. Поняття „правдивості” , „історичної достовірності” поступилися місцем письму як дискурсивній практиці. Стало очевидним, що дослідження особистісного письма веде не до постаті автора, а до особливостей простору письма. В умовах цих якісних змін відкривалася можливість вивчення практики письма фікційного суб'єкта поряд (на рівних) із его-документами реальних людей. Проте активного сплеску дослідницького інтересу до цього питання не простежується й на сьогоднішній день. Дисертаційні роботи останніх років з проблематики, суміжної з письмом про *Себе*, засвідчують, що документальне начало зайняло місце відкинутих попередньо понять. В умовах різноголосся жанрів особистісного письма сучасним дослідникам видається доцільним

звести щоденник, мемуари, записки, автобіографію, біографію до документального начала в літературі. Навіть розрізнення автобіографічного героя та автора („У художній автобіографії наявний автобіографічний герой, який не завжди є відображенням автора” [3, с. 5]) не приводило раніше до аналізу письма фікційного суб'єкта як самодостатнього художнього феномену.

Усі ці праці хоча і відповідають актуальному запиту літературної антропології, все ж залишають поза увагою поетикальні особливості художнього тексту, що репрезентує письмо про *Себе*. Наприклад, у науковій розвідці Л. Караєвої [9], де широко представлена історія розгляду автобіографії в західноєвропейському літературознавстві, попри визначення одним з головних завдань аналіз „поетологічних особливостей” обраних автобіографій, відсутня ґрунтовна інтерпретація фігур та метафор художнього простору. Аналіз еґо-документів видатних діячів минулого (письменників, філософів, політиків, істориків) та невідомих широкому загалу „звичайних” людей виявляється не сумісним із заглибленням у метафорику простору письма. Натомість зосередження уваги на роботі письма фікційного суб'єкта долає цю видиму суперечність висвітлення еґо-документів реальних людей, адже герой твору сам є однією з метафор художнього простору. Як зазначав Г. Блум: „Література – це не просто мова, це також воля до інакомовлення, спонукана до метафоризації, котру Ніцше колись означив як бажання іншості, бажання присутності деінде” [1, с. 18]. Письмо про *Себе* фікційного суб'єкта не тотожне автобіографічному письму реальної людини, хоча багато реґістрів і семантичних полів перехрещуються. Герой, що пише історію свого життя, виступає тим іншим для реальної людини, завдяки якому можна помножити свій досвід пошуку внутрішньої гармонії, подивитися на потужність роботи письма збоку, наближаючись у такий спосіб до розкриття її онтології. Важливо підкреслити, що ключ до розуміння фігури цього іншого лежить у глибинній інтерпретації метафорики художнього простору.

Дослідження автобіографії повинно було пройти певний шлях для того, щоб письмо як робота позбулося підрядної ролі. Н. Боткіна, автор праці „Особливості структури оповіді в листах: епістолярій Марини Цветаєвої” про проблему аналізу форм літературності автобіографічних текстів (листів зокрема), вказує на зміщення акценту при вивченні автобіографічних текстів із „біо” на „авто” і „графо” в середині 80-х років ХХ ст. після виходу збірника „Автобіографія: теоретичні та критичні нариси” за редакцією

Дж. Олнея [2, с. 10–11]. Наступним поштовхом до підкреслення вагомості частинки „графо” стало використання роздільного знаку між частинами „авто”, „біо” (авто/біографія). Втім, доводиться констатувати, що в автобіографічних студіях більше проблематизується питання дефініції автобіографічного тексту, то здійснюються напади на авторитет „авто”, то відновлюють його в правах, а процесуальність письма залишається риторичною фігурою в цьому аналітичному дискурсі, переходу якої в статус головного предмету дослідження перешкоджає залежність від „авто” та „біо”, без яких „графо” не можливе. І. Чубаров (один з авторів збірника „Авто-біо-графія. До питання про метод. Зошити з аналітичної антропології”) пояснює акцент на „авто” наступним чином: людина, що пише про себе, живе письмом та здійснюється в цьому письмі; акцент на „біо” – біографія як життя, „життєвий шлях”; акцент на „графо” – біографія як роздуми про життя та записування життя. На думку Чубарова, задані формулою „авто-біо-графія” „серії сходяться лише для того, щоб неодмінно знову розбігтися” [11, с. 388]. Резонансні літературознавчі праці з питань автобіографічного дискурсу засвідчують, що після розмежування векторів формули дослідження спрямовуються у бік серії реальності (акцент на „біо”) та серії думки, причому акцент на „графо” не відбувається, оскільки при аналізі роздумів про життя не наголошується на роботі письма як вирішальній у розгортанні цих роздумів. Т. Гаврилів, пояснюючи семантику формули „автобіографія”, зазначає, що „графо” предикуює взаємини між „авто” і „біо” [5, с. 47]. У дослідженнях автобіографізму в різних проявах дивовижним чином нехтується той факт, що „графо” внаслідок своєї етимології апріорі позначає поєднання „авто” та „біо” саме роботою письма. Зрештою, „графо” означає все те, що стосується письма, при цьому не існує як самостійна лексична одиниця, а фігурує виключно як частина складних слів.

Сьогодні, коли питання автобіографії як жанру та історії вивчення феномену автобіографії складають сотні праць провідних науковців з усього світу, а потреба в автобіографічних студіях не згасає, можна говорити про існування міцного ґрунту для дослідження саме письма як естетичної роботи. У семантичному полі „відтворення” (за Бурдьє [4]) дослідження письма про *Себе* фікційного суб’єкта виступає спадкоємцем автобіографічних студій Ф. Лежена, Ж. Гюсдорфа та піклування про себе М. Фуко.

Письмо про *Себе* фікційного суб’єкта як предмет аналізу передбачає поєднання різних методологій.

Джулія Рек у статті про метод дослідження щоденникового письма Ф. Лежена вказувала, що робота зі щоденниками людей, які не є професійними письменниками, вимагає іншого методологічного підходу в порівнянні з документами відомих людей [14]. Ситуація поготів загострюється при переході до простору художнього тексту, адже, з одного боку, існує розроблений інструментарій аналізу еґо-документів реальних людей, з іншого – значний доробок критичних праць про романи різних епох, в яких питання письма фікційного суб'єкта перебуває на периферії.

Метод дослідження письма про *Себе* фікційного суб'єкта повинен враховувати особливість об'єкту досліджування. Влучні в цьому аспекті слова Ж. Деріда, висловлені на початку праці „Письмо та розрізнення”, про те, що такому дивному об'єктові, яким є література, суголосна й пригода погляду [7, с. 11]. Проекція цієї думки на дослідницьке поле письма героя роману дозволяє зробити важливе уточнення в питання методу дослідження: письмо фікційного суб'єкта не ставало об'єктом прискіпливої уваги, попри значний часовий відтинок свого функціонування в просторі художньої дійсності, а отже, тепер на початку нового тисячоліття в умовах кризи старих методологій та пошуку іманентних нових цей об'єкт вимагає перетворення способу ставити питання до тексту.

Рефлексія цього питання проявляє себе в занепокоєнні оповіддю. Письмо про *Себе* фікційного суб'єкта є особливим видом оповіді в середині романного дискурсу. Між романом як оповіддю і письмом героя із самого початку історії цього явища укладено дивну угоду, природа якої полягає в тому, що погодження це не може постати в усій своїй повноті для ґрунтового висновку дослідника. У цьому узгодженні не закарбовано ознаку певної епохи, конкретного стилю, не можна його назвати і симптомом кризи, про різновиди якої постійно йде мова в контексті романних пошуків. Якими б не були наші вихідні знання з цього питання, очевидний той факт, що питання про письмо фікційного суб'єкта хоч і має багато спільного з власне письмом героя (наприклад, невизначеність своєї суті, що впливає на всі складові моменти методології), не дорівнює йому, а є чимось іншим. Багатошаровість письма фікційного суб'єкта не можна звести до одного методологічного знаменника, інакше це виглядало б як свідоме насилля над текстом. Письмо про *Себе* фікційного суб'єкта є письмом вигаданого героя в середині роману як письма первинного автора. Природно, що такий союз передбачає асиміляцію в галузі цілої низки питань, як-от відношення вигадки до реальності,

діалектика фікційності / міметичності, різноманітні пакти автобіографічності (що виходять за межі прописаного Леженом). Утім, така спільність аспектів та параметрів письма реального автора і фікційного героя не повинна призводити до поглинання одного явища іншим. Зважаючи на той факт, що письмо біографічного автора має довгу та плідну історію методів дослідження, зосередження дослідницької уваги на письмі в середині роману не містить загрози можливого поглинання / підкорення письма первинного автора, сама ідея чого звучить абсурдно. Натомість письмо фікційного суб'єкта зазнає неправомірного приниження через прив'язування його до питань психології творчості, акту створення роману, навіть автофікціональності, в методологічних рамках якої воно нарешті змогло про себе заявити, хоч і не на повний голос.

На перший погляд, вибір методології не повинен наражатися на труднощі, адже існуючі дослідження конкретних видів письма містили вже розроблений арсенал як інтерпретаційних ходів, так і термінологічної лексики. Епістолярний дискурс, як правило, пояснювали за допомогою структурного аналізу; щоденник як об'єкт дослідження спонукав додати до нього метод феноменологічної метафори (М. Бланшо); автобіографія вплинула на розвиток студій навколо питання пам'яті; універсальним був і залишається історичний метод аналізу модусів письма в художньому тексті. Погляд на письмо фікційного суб'єкта як на гетерогенне явище, що включає в себе різноманітні жанрові утворення, скеровує вирішення методологічного питання на користь єдності заявлених методів у ході дослідження листа, щоденника, автобіографії як наративних модусів роману. Дослухаючись до думки Деріда: „Форма зачаровує (у російському варіанті перекладу праці: „спокушає”. – Ю. П.), коли бракує сили зрозуміти силу в її внутрішньому смислі” [6, с. 10], ми не вбачаємо в письмі про *Себе* фікційного суб'єкта виключно формальні характеристики роману (у вузькому розумінні). Прагнення зануритися в письмо як стихію передбачає оперування методом метафори за традицією тематичної критики. Деріда в „Силі та значенні” неодноразово звертається до ідей Ж.-П. Рішара, який, зокрема вважав, що „в літературній критиці структурна „перспектива” тотальна й така, що постійно ставить питання. Саме в такому розумінні, метод структурного аналізу може слугувати базовим методом дослідження, що прагне проявити тотальність

письма романного героя, беручи до уваги, що тотальність і є зв'язком форми та смислу, втіленого у формі [6, с. 11].

Деріда зауважує: „Рельєф і малюнок структур стають виразнішими, коли зміст, який є живою енергією смислу, нейтралізовано” [6, с. 11]. Не буде позбавлене логіки припущення, що саме акцент на сюжетних колізіях романів ставав перешкодою уважному погляду на місце письма в текстовому повідомленні. Наприклад, у таких творах, якими є французькі романи епохи Просвітництва, письму приділяли увагу виключно в аспекті констатації структури твору, а роботі та функціональному значенні письма не віддавали належне. Зміст поступається своїм місцем первинного об'єкта уваги вже в романі епохи літературного модернізму (найпромовистіший приклад – „Балакун” Дефоре), що у свою чергу дає поштовх до проблематизації відношень змісту (сюжету) та форми (особливостей письма) у романі кінця ХХ – початку ХХІ століть і спонукає до перегляду цього питання в контексті попередніх епох.

Повернення сьогодні до теми письма про *Себе* позбавлене ефекту *déjà vu*, як може здатися на перший погляд. Утім, беручи до уваги той факт, що в існуючих дослідженнях у фокусі уваги перебуває письмо реальної людини з колом питань, які проектує цей об'єкт аналізу (автофікціональність, автобіографічність, відображення історичної ситуації, а з літературно-художнього аспекту максимум – жанрова своєрідність), дослідження письма про *Себе* фікційного суб'єкта представляє ситуацію, яка скоріше нагадує ніцшеанське „вічне повернення подібного”. Вибір письма про *Себе* героя французького роману є поверненням до проблематики особистісного письма на іншому, порівняно з існуючими працями на цю тему, рівні. Тема письма про *Себе* фікційного суб'єкта провокативна для сучасного мислення. Водночас потрібно усвідомлювати, що протистояння між героєм як гіпотетичним суб'єктом письма й реальною людиною не існує. Фікційний суб'єкт письма відкриває нові тематичні горизонти дослідження практики письма про *Себе*. Перш за все, ця тема набуває нового тематичного репертуару, адже герой як інтрадієгетичний суб'єкт підпадає від владу поетикальних прийомів та фігур, а отже, постає потреба у створенні нових концептуальних рядів.

1. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох / Гарольд Блум ; [пер. з англ. Р. Семків]. – К. : Факт, 2007. – 720 с. – (Висока полиця).
2. Боткина Н. Особенности структуры повествования в письмах: эпистолярный Марины Цветаевой : дис. ... доктора гуманитарных наук :

- филология (04Н) [Электронный ресурс] / Наталья Боткина. – Вильнюс, 2011. – 176 с. – Режим доступа : http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLAVa-0001:E.02~2011~D_20110525_110645-23646/DS.005.2.01.ETD.
3. *Бронская Л.* Концепция личности в автобиографической прозе русского зарубежья I пол. XX века. – Ставрополь : Изд-во Ставропольского гос. ун-та, 2001. – 120 с.
 4. *Бурдьё П.* Поле литературы [Электронный ресурс] / П. Бурдьё. – Режим доступа : <http://bourdieu.name/content/burde-pole-literatury>.
 5. *Гаврилів Т.* Форма і фігура. Ідентичність у художньому просторі : монографія. – Львів : ВНТЛ-Класика, 2009. – 480 с.
 6. *Деррида Ж.* Письмо та відмінність / Жак Деррида ; [пер. з фр. В. Шовкун]. – К. : Основи, 2004. – 602 с.
 7. *Деррида Ж.* Письмо и различие / Жак Деррида ; [пер. с фр. Д. Кралечкина]. – М. : Академический проект, 2007. – 495 с.
 8. *Зарецкий Ю.* Новые подходы к изучению свидетельств о себе в европейских исследованиях последних лет / Ю. Зарецкий // Автор и биография, письмо и чтение : сборник докладов. – М. : Издательский дом НИУ ВШЭ, 2013. – С. 24–41.
 9. *Караева Л. Б.* Английская литературная автобиография: трансформация жанра в XX веке / Л. Б. Караева. – М. : Изд-во М. и В. Котляровых, 2009. – 276 с.
 10. *Кошечко А.* Формы экзистенциального сознания в творчестве Ф. М. Достоевского (к постановке проблемы) / А. Кошечко // Вестник Томского государственного педагогического университета. – 2011. – Вып. 7 (109). – С. 192–199.
 11. *Чубаров И.* Операция признания (Anerkennen) в биографии / И. Чубаров // Авто – био – графия. К вопросу о методе / под ред. В. А. Подороги. – М. : Логос, 2001. – С. 387–413.
 12. *Angard L.* Les écritures du moi: vers une nouvelle définition? (entre soumission et liberté) / Laurent Angard [Ressource électronique]. – Accessible à : http://www.fabula.org/actualites/les-ecritures-du-moi-vers-une-nouvelle-definition-entre-soumission-et-liberte_29096.php.
 13. *Le Dictionnaire du Littéraire* / publié sous la direction de P. Aron, D. Saint-Jacques, A. Viala. – Paris : Presse Universitaire de France, 2002. – 634 p.
 14. *Rak J.* Dialogue with the future: Philippe Lejeune's method and theory of diary / Julie Rak // Lejeune Ph. On diary / Philippe Lejeune ; edited by Jeremy D. Popkin & Julie Rak. – Honolulu : University of Hawai'i Press books, 2009. – P. 16–29.

ПИСЬМО О СЕБЕ ФИКЦИОНАЛЬНОГО СУБЪЕКТА: МОДУС БИОГРАФИИ НА ПЕРЕКРЕСТКЕ МЕТОДОЛОГИЙ

Юлия Ефимовна Павленко

pavlenkojulial@gmail.com

Кандидат филологических наук, доцент

Кафедра теории и истории зарубежной литературы
Киевский национальный лингвистический университет
Ул. Большая Васильковская, 73, 03150, г. Киев, Украина

Аннотация. Рассмотрено место письма о Себе героя романа в научных студиях вокруг вопросов автобиографизма. Проведенное исследование выводит на поверхность репрессию частицы „графос” в формуле „авто – био – графия” и подводит к мысли о компенсаторной функции исследования практики письма романного героя в этой ситуации. Изменение перспективы анализа личностного письма проблематизирует вопрос о методе. Письмо фикционального субъекта выступает полем встречи различных методологий исследования эго-документов, в котором актуализируется роль фигур и метафор.

Ключевые слова: письмо о Себе, фикциональный субъект, биография, автобиография, метод исследования.

PROTAGONIST'S *SELF-WRITING*: MODUS OF BIOGRAPHY AT THE INTERSECTION OF METHODOLOGIES

Yulia Pavlenko

pavlenkoyulia1@gmail.com

Chair for Theory and History of World's Literature

Kyiv National Linguistic University

Velyka Vasylkivska Street 73, 03150, Kyiv, Ukraine

Abstract. The article views the place of the fictional subject's self-writing at workshops concerning autobiographical questions. The study reveals the repression of a particle "grafos" in the formula "auto-bio-graphy" and leads to the idea of the compensatory function of the self-writing practice analysis in that very situation. The change of the perspective on the research of self-writing appeals to the problematic of the method. The fictional subject's self-writing represents a field of multiple crossings of different methodologies that examine ego-documents; therefore in this field the role of figures and metaphors is actualized. It is quite logical to describe the self-writing practice within the coordinates of the critical synthesis as the place of illustration and transmission of the values, as the dimension of self-reflectiveness, multi-generic reflectiveness, introspection, representation of author/reader relations, display of intertextuality (both declared by the author and unforeseen), play in autobiography, tension between fiction and reference. The fictional subject's self-writing is not identical to the autobiographical writing of a real subject, though a lot of semantic fields and registers come across. The character writing the story of his life becomes that another who makes it possible to multiply the experience of the inner harmony research, to see the power of the writing work from one side approaching thus to its ontology. The key for understanding the figure of this another is deeply hidden in the interpretation of the fictional space metaphoric.

Key words: self-writing, fictional subject, biography, autobiography, method of the research, fictional space.

References

1. Bloom H. *Zahidnyy kanon: knygy na tli epoh* [The Western Canon]. Kyiv, 2007, 720 p. (in Ukrainian).

2. Botkina N. *Osobennosti struktury povestvovaniya v pismah: epistoliarii Mariny Tsvetaevoi* [Features of the narration in letters: Marina Tsvetaeva's correspondence]. PhD dissertation (Philology). Vilnius University. Vilnius, 2011, 176 p. Available at: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110525_110645-23646/DS.005.2.01.ETD. (accessed 6 October 2014). (in Russian).
3. Bronskaya L. *Koncepciya lichnosti v avtobiograficheskoy proze russkogo zarubezhya I pol. XX veka* [The concept of personality in Russian foreign autobiographical prose the first half of the 20th century]. Stavropol, 2001, 120 p. (in Russian).
4. Bourdieu P. *Pole litaretury* [Literary Field]. Available at: <http://bourdieu.name/content/burde-pole-literatury> (accessed 6 October 2014). (in Russian).
5. Gavryliv T. *Forma i figura* [Form and Shape]. Lviv, 2009, 480 p. (in Ukrainian).
6. Derrida J. *Pysmo ta vidminnist* [Writing and Difference]. Kyiv, 2004, 602 p. (in Ukrainian).
7. Derrida J. *Pysmo i razlichije* [Writing and Difference]. Moscow, 2007, 495 p. (in Russian).
8. Zareckiy Y. *Novye podhody k izucheniyu svidetelstva o sebe v evropeyskikh issledovaniyah poslednih let* [New approaches to the study of the evidence itself in European studies of recent years]. In: *Avtor i biografiya, pysmo i chtenie*. Moscow, 2013, pp. 24–41. (in Russian).
9. Karaeva L. *Angliyskaya literaturnaya avtobiografiya: transformaciya zhanra v XX veke* [English literary autobiography: the transformation of the genre in the XX century]. Moscow, 2009, 276 p. (in Russian).
10. Koshechko A. *Formy ekzistencialnogo soznaniya v tvorchestve F. Dostoevskogo* [Forms of existential consciousness in the novels of F. Dostoevsky]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta*, 2011, no. 7 (109), pp. 192–199. (in Russian).
11. Chubarov I. *Operaciya priznaniya v biografii* [Operation of recognition (Anerkennen) in biography]. In: *Avto – bio – grafiya. K voprosu o metode*. Moscow, 2001, pp. 387–413. (in Russian).
12. Angard L. *Les écritures du moi: vers une nouvelle définition? (entre soumission et liberté)*. Available at: http://www.fabula.org/actualites/les-ecritures-du-moi-vers-une-nouvelle-definition-entre-soumission-et-liberte_29096.php (accessed 6 October 2014).
13. *Le Dictionnaire du Littéraire*. Paris, 2002, 634 p.
14. Rak J. *Dialogue with the future: Philippe Lejeune's method and theory of diary*. In: Lejeune Ph. *On diary*. Honolulu, 2009, pp. 16–29.

Suggested citation

Pavlenko Y. *Pys'mo pro Sebe fiktsiinoho subiekta: modus biohrafii na peretyni metodolohii* [Protagonist's *Self-Writing: Modus of Biography at the Intersection of Methodologies*]. *Pytannia literaturoznavstva*, 2014, no. 89, pp. 41–51. (in Ukrainian).

Стаття прийнята до друку 17.11.2014 р.